

Muistio

Projekti	Maaselän tuulivoimapuiston osayleiskaava
Projekti nro	1510081682
Aihe	Aloituskäytön viranomaisneuvottelu MRL 66 §
Päivämäärä	14.8.2024
Aika	klo 9:00-11:12
Paikka	Teams
Koollekutsuja	Heta Tuunanen
Osallistajat	Markku Siira, Pohjois-Pohjanmaan ELY Minna Takalo, Pohjois-Pohjanmaan ELY Veli-Matti Kangas, Pohjois-Pohjanmaan ELY Touko Linjama, Pohjois-Pohjanmaan ELY Erika Kylmänen, Pohjois-Pohjanmaan liitto Sari Pulkka, Pohjois-Pohjanmaan liitto Mika Sarkkinen, Pohjois-Pohjanmaan museo Samuli Paitsola, Pohjois-Pohjanmaan museo Brita Telenvuo, Oulunkaaren ympäristöpalvelut Anita Valkonen, Oulunkaaren ympäristöpalvelut Malla Mälkki, Väylävirasto Annakaisa von Lerber, Ilmatieteen laitos Jarmo Pohjola, Oulun kaupunki, yleiskaavasunnittelija Anu Montin, Oulun kaupunki, rakennusvalvonnan johtaja Petri Leskinen, Utajärven kunta Janne Heikkinen, Utajärven kunta Heta Tuunanen, Ramboll Elina Salo-Miilumäki, Ramboll Helena Muukkonen, Ramboll Vesa Miettunen, OX2, poistui kohdan 3. jälkeen
Poissa	Mari Kuukasjärvi, Pohjois-Pohjanmaan liitto Pohjois-Suomen aluehallintavirasto AVI Liikenne- ja viestintävirasto Metsähallitus Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos Muhoksen kunta Pudasjärven kaupunki Puolangan kunta Vaalan kunta Fingrid Luonnonvarakeskus LUKE Anne Sormunen, Utajärven kunta
Tiedoksi	Osanottajat

Asialista 6.8.2024
Kokous 14.8.2024

Ramboll
Niemenkatu 73
15140 LAHTI

P+358 20 755 611
F+358 20 755 6201

1 Kokouksen avaus ja järjestäytyminen

Avattiin kokous klo 9:02. ELY:n Touko Linjama valittiin puheenjohtajaksi ja sihteeriksi Helena Muukkonen Rambollilta. Käytiin lyhyt esittäytymiskierros ja todettiin osallistajat.

2 Osallistumis- ja arviointisuunnitelman ja alustavan kaavaluonnoksen esittely

Konsultilta Heta Tuunanen avasi esityksen. Hanketoimija Vesa Miettunen esitteli OX2:n hankkeita yleisesti ja yrityksen kestävä kehityksen tavoitteita sekä kertoi hankkeen historiasta.

Maaselän hankkeen kehitys on alkanut jo 10 vuota sitten toisen hanketoimijan (Tornator) toimesta. YVA toteutettiin 2015–2016 silloisen Hepoharjun ja Maaselän alueille. Perusteltu päätelmä saatiin 2017, jonka jälkeen Hepoharjun hankealueen suunnittelu lopetettiin ja Maaselän hanketta jatkettiin vähemmällä voimaloilla. Maaselän tuulivoimaosayleiskaava hyväksyttiin 2020, mutta Pohjois-Suomen hallinto-oikeus kumosi päätöksen. KHO piti hallinto-oikeuden päätöksen voimassa ja katsoi, ettei kaavan päätöshetkellä ei voitu luotettavasti arvioida aiheuttaako hankkeen toteuttaminen kiellettyjä vaikutuksia sudelle. Kaavoitusprosessi aloitettiin alusta. Uudelleen laadittavan kaavan pohjana toimii aikaisemmin hyväksytty osayleiskaava. Lähtöaineistona käytettäviä aiemmin laadittuja YVA- ja osayleiskaava-aineistoja täydennetään selvityksin ja vaikutusten arvioinnein siten, laadittava oyk täyttää MRL:n vaatimukset.

Tuunanen esitteli Maaselän tuulivoimahankkeen suunnittelun ajantasaisen tilanteen. Suurimpana muutoksena on osallistumis- ja arviointisuunnitelman hyväksymisen jälkeen tehty kaava-alueen laajennus, joka kattaa voimaloista aiheutuvan 40 dB meluvyöhykkeen. Rakentamista ei osoiteta laajennesalueelle, vaan tuulivoimaloiden rakentamisalueet sekä rakennettava sähköasema, maakaapelit ja huoltotieyhteydet säilyvät osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa esitetyn suunnittelualan sisällä. Laajennusalueen maankäyttö ei tule muuttumaan. Laajennettu suunnittelualue käsittää arvokkaan moreenimuodostuman, muinaisjäännöksen ja mahdollisen muinaisjäännöksen, jotka osoitetaan kaavakartalla. Suunnitellut voimalapaikat ja niiden tv-alueet ovat hieman siirtyneet aiemmin hyväksytyyn osayleiskaavaan nähden. Sähköaseman paikka tulee vielä muuttumaan. Luo-alueet osoitetaan kaavakartalle selvitysten valmistuttua.

Sähkönsiirtoreittivaihtoehtoja on 3, joista sopivin valitaan jatkosuunnittelun aikana.

Linjama / ELY: onko vaihtoehtojen linjat toteutettuja?

- Miettunen/ OX2: Ei ole vielä rakennettuja. Pahkavaara-Pyhänselkä voimajohdon lunastuslupa on lainvoimainen.

Tuunanen esitteli OAS:sta saadun palautteen.

3 Laaditut ja laadittavat selvitykset

Laadittavan kaavan lähtöaineistona on pääosin aikaisempi YVA- ja osayleiskaava-aineisto. Selvityksiä ja vaikutusten arviointia täydennetään ja päivitetään osayleiskaavatyön yhteydessä.

Hankkeen mallinnukset (melu, välke, näkyvyys) ja havainnekuvat on päivitetty viimeisimmälle layoutille ja voimalakorkeudelle.

Luontoselvityksiä on päivitetty 2024 ja raportointi on vielä kesken. Metsäpeuran osalta maastokäynti on parhaillaan käynnissä. Luontoselvitykset on kohdennettu hankealueen rajauksen sisäpuolella esiselvitysten perusteella potentiaalsiin esiintymiskohteisiin ja muihin huomionarvoisiin kohteisiin. Koska kaava-alueen laajentamisesta ei synny laajennusalueelle aiemmasta suunnittelurajauksesta poikkeavaa luontovaikutusta, ei sinne kohdistettu maastoselvityksiä, pl metsäpeuraselvitys.

2024 kesällä tehtyjä luontoselvityksiä:

- **kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys** tehty kesäkuussa. Maastokäynti keskittyi rakennettaville alueille ja esiselvityksissä rajatuille huomionarvoisille kohteille. Alue on pääosin

metsätalouskäytössä olevaa metsää. Luonnontilaiset ovat pääosin suokohteita. Voimalan nro 13 kohdalta löydettiin valkolehdokkia.

- **Päiväpetolintuselvitys** tehty toukokuussa ja heinäkuussa. Maakotkalla ei ole alueella reviierejä, joten seurannalle ei nähty tarvetta. Maakotkan liikkeitä on selvitetty tarkemmin viereisen Tornikankaan tuulivoimahankkeen yhteydessä.
- **Metsäkanalintuselvitys**. Teerellä on suunnittelualueen hakkuualueilla muutama soidinpaikkoja ja alueella tehtiin yksi metsohavainto. Pyystä ulostehavainto ja yksi todennäköisesti petolinnun tappama ja syömä yksilö.
- **Pesimälinnustoselvitys**. Havainnot olivat tavanomaisia. Voimalapaikolla havaittiin 5 huomionarvoista lajia. Käytöstä poistettu turvetuotantoalue on linnustollisesti alueen merkittävin kohde.
- **Pöllöselvitys** tehty helmikuussa. Ensimmäisellä kierroksella hankealueella huuhekaja sekä helmipöllö suunniteltujen voimaloiden läheisyydessä. Toisella kierroksella helmi- ja viirupöllöjä ja varpuspöllö.
- **Metsäpeuraselvitys** on kesken maastotöiden osalta. Toteutetaan dronekuvauksella. Metsäpeuran esiintymistä tarkastellaan hankealueella ja viiden kilometrin vyöhykkeellä sen ympäristössä.
- **Suurpeto- ja erillinen susiselvitys**. Lumijälkiselvityksessä ahman jäljet havaittu, muuten tavanomaista lajistoa. Sudelle on riistakamerat alueella touko-syyskuussa, lisäksi tehdään suden elinympäristömallinnus, raportti valmistuu myöhemmin syksyllä.

Laadituista luontoselvityksistä tehdään yhteisraportti.

Liitto / Pulkka: Onko sähkönsiirron, hankerajauksen ja voimaloiden paikkatiedot saatavissa liittoon? Ilmatieteen laitoksen, museon ja ELY:n edustajat kysyvät myös viimeisimpiä paikkatietoja.

OX2 / Miettunen: Voidaan lähettää.

- ➔ Toimitetaan hankkeen ajantasainen layout Pohjois-Pohjanmaan museolle (voi toimittaa osoitteeseen kulttuuriymparistö.ppm@ouka.fi), Ilmatieteen laitokselle, Pohjois-Pohjanmaan liittoon ja ELY-keskukseen.

von Lerber / Ilmatieteen laitos: Hankkeen vanhemmat mallinnusraportit säätutkavaikutuksista ovat tallessa, mutta uusin raportti puuttuu.

- ➔ Hanketoimija toimittaa uusimman mallinnusraportin.

Hanketoimija poistui kokouksesta kohdan 3 jälkeen.

4 Viranomaisten puheenvuorot ja keskustelu

Pohjois-Pohjanmaan liitto

Maaselän alue on esitetty tv-alueena 3. vaihemaakuntakaavassa. Lisäksi maakuntakaavan arvokas moreenialue ja turvetuotantoalue sijoittuvat alueelle. Vaikutusalueelle sijoittuu arvokkaita maisema- ja kulttuuriympäristöalueita: Sanginkylä, Kemilä ja Lahti.

Vireillä olevassa energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavassa on tutkittu uusia tuulivoima-alueita ja sähkönsiirtomahdollisuuksia. 3. vaihemaakuntakaavassa osoitettu Pahkavaara-Utanen-Pyhänselkä ohjeellinen pääsähköjohto 110 kV kumotaan ja alueelle on osoitettu uusi lunastusluvan mukainen merkintä: ohjeellinen pääsähköjohto 400 kV. Maakuntahallitus käsittelee energia- ja

ilmastovaihemaakuntakaavan julkista ehdotusta syyskuun kokouksessa ja sen jälkeen maakuntakaava tulee nähtäville. Talvella 2024 nähtävillä olleessa energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan viranomaisehdotuksessa Maaselän ympäristöön on osoitettu uusia tuulivoima-alueita. Viranomais ehdotusvaiheen jälkeen on valmistunut Natura-alueita ja ekologista verkostoa koskeva selvitys. Kaikki TUULI-hankkeissa ja energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavassa laaditut selvitykset tulee ottaa huomioon kaavaratkaisussa, ne ovat saatavilla liiton nettisivuilta. Natura-alueita koskevassa riskiselvityksessä tarkasteltiin maakunnan ekologista verkostoa ja täydennettiin aiemmin TUULI-hankkeen yhteydessä laadittuja ekologisia yhteyksiä ja määriteltiin ekologisen verkoston ydinalueet. Selvityksessä päivitettiin ekologiset yhteydet ja luonnon ydinalueet. Maaselän alue sijoittuu ydinalueiden 7 ja 8 välille. Alue nro 7 on Natura-verkoston solmukohta, 8 on laaja kokonaisuus erittäin arvokkaita suokokonaisuuksia. On tärkeää pitää huolta ekologisten yhteyksien säilymisestä hanketta suunniteltaessa sekä kiinnitettävä huomiota vaikutusten arviointiin. Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan julkisessa ehdotuksessa ekologista verkostoa koskevaa kaavamääräystä tarkennetaan. Vaikutusten arvioinnissa ekologisen verkoston lisäksi erityisesti huomioitava vaikutukset arvokkaisiin maisema- ja kulttuuriympäristöalueisiin ja Ilmatieteen laitoksen tutkiin, myös kumulatiiviset vaikutukset. Lähialueiden hankkeiden kanssa tulee arvioida yhteisvaikutuksia säätutkaan ja sähkönsiirrossa tulisi käyttää yhteispylväitä muiden lähialueen tuulivoimahankkeiden kanssa.

Pohjois-Pohjanmaan museo

OAS:sta annettiin lausunto, jossa todettiin tarve arkeologiselle inventoinnille. Aiemmassa inventoinnissa tunnistetun kohteen lisäksi laserkeilauksella on tunnistettu toinen mahdollinen muinaisjäänös sekä mahdollisia kuoppakohteita. Arkeologinen inventointi olisi syytä tehdä koko suunnittelualueelle ja tarkistaa pienet muutokset voimalasiirtojen ja sähköaseman kohdalta. Uutta arkeologista inventointia suunniteltaessa on hyvä olla yhteydessä museoon, jotta kaikki mahdolliset kohteet tulee kartoitettua.

Hankkeen lähellä sijaitsee kolme maakunnallisesti arvokasta maisema- ja rakennetun kulttuuriympäristön aluetta. Lisäksi Sanginkylän hautausmaa, Sangin koulu ja Niemen pyramidikattoinen kesänavetta ovat myös arvokkaita rakennetun kulttuuriympäristön kohteita. Vaikutusten arviointia täydennettäessä tulee ottaa huomioon muiden hankkeiden yhteisvaikutukset. Hyvä, että maisemavaikutukset Sanginkylän kulttuurimaisema-alueelle päivitetään.

Oulunkaaren ympäristöpalvelut

Lähin asutus voimaloista on nyt noin 1,5 km päässä, kun tuulivoimalahankkeissa yleisesti käytetty suositus etäisyys vakituiseen asutukseen on 2 km. Kaavasta aiheutuvat vaikutukset ovat suurimmat Sanginjärven alueella, joka jää usean hankkeen keskelle.

Hyvä, ettei hanke sijaitse luokitetulla pohjavesialueella.

Ilmatieteen laitos

Hanke sijaitsee lähellä säätutkaa. Kuten lausunnossa todettiin, täytyy arvioida, tarvitaanko uusi mallinnus säätutkavaikutusten arvioimiseksi. 10 metrin voimalakorotus saattaa olla kynnyskysymys. Utajärven itäinen puoli alkaa olla tutkan osalta katveessa ja etenkin ukkosmyrskyjen ennustaminen vaikeutuu. Mahdollisesti tullaan pyytämään jonkinlaista kompensatiota viereisten suurien hankkeiden osalta, mutta ei Maaselästä.

Oulun kaupunki

Hanke on suhteellisen pieni ja vakituinen asutus sijaitsee melko kaukana eikä alueella ole merkittävää rakentamista. Vapaa-ajan asukkaat tulee kuitenkin ottaa huomioon kaavan eri vaiheissa. Alueelle on mahdollisesti tulossa uusi Yli-Vuoton tuulivoimahanke, josta ei ole vielä tehty kaavoitusaloitetta, mutta kiinnostusta on. Mikäli hanke käynnistyy, tulee se huomioida yhteisvaikutuksissa.

Utajärven kaupunki

Maaselän tuulivoimahanke on osa muiden tuulivoimahankkeiden kanssa muodostamaa kokonaisuutta, joka on Utajärvelle merkittävä ja on kunnan tuulivoimastrategian mukainen. Suunnittelualue on laajentunut, ja kaikki kiinteistöjen omistajat otetaan huomioon tasapuolisesti. Utajärvi ei ole asettanut etäisyysrajoituksia asutukseen, vaan melu- ja välkevaikutukset määrittävät hyväksyttävät etäisyydet. Uusien hankkeiden osalta kunnassa on ollut tapana käytäntö, että jälkeen tullut hanke, tässä tapauksessa Yli-Vuoton tuulivoimahanke, ottaa yhteisvaikutuksissa huomioon edellä olevat hankkeet.

Pohjois-Pohjanmaan ELY

ELY on aikaisemmin lausunut vanhan YVA:n riittävydestä uudelleen kaavoitettavan Maaselän tuulivoimahankeen suhteen. Lausunnossa todettiin, että uutta YVA:a ei tarvita ja selvitykset ja vaikutusten arvioinnit voidaan täydentää kaavoitusprosessin yhteydessä. Lausunto annettaessa hankealueen laajeneminen ei ollut tiedossa, vaan tämä on uusi asia. Voimalakorkeuden muutos oli tiedossa.

Kaavaselostukseen on esitettävästi selkeästi voimajohtokäytävät: olemassa olevat, luvitetut ja suunnitteilla olevat. Selostukseen lisättävä selkeät kartat, joista sähkönsiirtojen tila tulee esille.

Natura-arviointi on Maaselän osalta ajan tasalla. Natura-arvioinnin osalta on YVA-menettely tuotava selvästi esiin selostukseen.

Yhteisvaikutusten arviointi oleellinen. OX2:lla on monia hankkeita lähiympäristöstä, joten aineistoja varmasti voi käyttää yhteisvaikutusten arviointiin. Uusia luontoselvityksiä on tehty kattavasti. Laajennusalueelta laadittava desktop-selvitys on riski, koska aikaisempi kaava kaatui selvitysten riittämättömyyteen. Koko kaava-alueelta tulisi selvityksissä tunnistaa arvokkaat luontokohteet ja raportoida niiden suhde rakennettaviin kohteisiin. Selvitysten kohdentaminen rakennettaviin alueisiin ei ole riittävä vaikutusten arvioinnin kannalta. Alue sijoittuu erittäin tärkeiden luontojen ydinalueiden välimaastoon, jonka takia olisi hyvä tunnistaa arvokkaat kohteet koko kaava-alueelta.

Huomio kiinnittyy tuulivoimaloille sensitiivisiin lajeihin kuten tuulihaukkaan ja nuolihaukkaan. Lajit käyttävät samaa pesää useana vuonna ja ne on suojeltu ympäri vuoden. LUOPAS-oppaassa arvoluokituksissa on tapahtunut päivityksiä viime talven aikana ja ne on otettava huomioon. Pesimälintuselvityksen kohdentuessa vain voimalapaikoille on riski, ettei selvitys välttämättä ole riittävä. Vanhat turvetuotantoalueet ovat merkittäviä elinympäristöjä, myös mahdollisesti viitasammakolle. Direktiivilajit huomioitava jatkosuunnittelussa, samoin pöllöt. Metsäpeura on selvitetty asianmukaisesti, Luken elinympäristömallia suositellaan myös käytettävän. Hanke sijaitsee hyvin lähellä poronhoitorajaa, joten otettava huomioon mahdollisuus, että alueella voi liikkua poroja. Jäädään odottamaan susiselvityksen valmistumista. Viimeisimmän arvion mukaan alue ei ole reviiirialuetta, mutta ei kuitenkaan poissulje susien liikkumista alueella. Lumijälkiselvityksistä saatavat tulokset ovat rajallisia ja antavat vain hetkittäisen kuvan alueella liikkuvista eläimistä. Susiselvityksessä on huomioitava, mitä ELY lausui susiin liittyen YVA:n riittävydestä antamassaan lausunnossa.

Korkein hallinto-oikeus tekee päätöksen selvityksien riittävydestä vasta hyväksymisvaiheessa, joten ne kannattaa tehdä huolella. Ydinkysymyksiä ovat selvitysten riittävyys, yhteisvaikutukset ja ekologiset yhteydet. Tuulivoimasuunnittelu ja vaatimukset ovat kehittyneet kumotun kaavan laatimisen jälkeen mm. yhteisvaikutusten arvioinnissa ja sähkönsiirtolinjojen valinnassa, joten suunnittelu on tehtävä nykyvaatimusten mukaisesti.

Alueella on voimassa vain maakuntakaava. Kaava ei saisi rajoittaa kaavan ulkopuolisen alueen maankäyttöä, joten tulisi arvioida kaava-alueen ulkopuolelle aiheutuvat vaikutukset mm. melun ja välkkeen osalta. Kysymyksenä on, miten rakennusluvut käsitellään kaava-alueen ympäristössä alle 40 dB:n alueella. Melumallinnuksen reseptoripisteitä voisi lisätä lähimpiin asuinrakennuksiin. Alueen ympäristössä on paljon loma-asutusta, joka on otettava huomioon. Koillisessa olevan loma-asutuksen läheisyydestä voisi tehdä havainnekuvia, jotta alueen asukkaat saavat suunnitelmasta hyvän kuvan.

5 Jatkoimenpiteet

Huomioidaan kokouksessa esille nousseet asiat kaavaluonnosta valmisteltaessa. Kaavaluonnos on tavoitteena saada nähtäville syksyllä.

Tehtyjen selvitysten tuloksia toivotaan kommentoitavasti ennen kaavaluonnoksen nähtäville asettamista.

Ei nähdä tarvetta neuvottelulle ennen luonnosvaihetta. Viranomaiset lausuvat luonnosvaiheen aineistosta.

6 Muut asiat

Ei muita asioita.

7 Kokouksen päättäminen

Päätettiin kokous klo 11.12.

Liitteet

Neuvottelun esitys *Maaselän tuulivoimahanke, osayleiskaava, aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu 14.8.2024*